

Téma 9: Publikační etika

1. Publikační a citační etika

Při psaní odborného textu se žádný autor nevyhne práci s prameny. Je nejen jeho morální, ale i ze zákona uloženou povinností všechny tyto zdroje užívané při jeho vlastním výzkumu uvádět, a to i v seminárních a kvalifikačních pracích.

1.1 Základní terminologie



ČESKY	ANGLICKY	VÝZNAM TERMÍNU
citát/citace	quotation	doslovně převzatá část textu vymezená graficky
citace	citation	zkrácené označení dokumentu, které uvádíme přímo v textu a jimž spojujeme citované místo se záznamem o citovaném dokumentu
bibliografické citace	bibliographic references	podle citačního stylu systematicky uspořádané údaje, které jsou nutné k jednoznačné identifikaci dokumentu
seznam bibliografických citací	list of bibliographic references	seznam odkazů na použitou literaturu, zpravidla uvedený na konci textu
citační styl	citation style	výklad způsobu citování v textu a tvorby bibliografických citací různých typů dokumentů



1.2 Základní pravidla publikační etiky

- Uvádíme všechny zdroje, z nichž jsme čerpali informace, neboť nám to ukládá tzv. autorský zákon (č. 121/2000 Sb.).
- Nedopouštíme se plagiátorství (více viz níže).
- Nezveřejňujeme zkreslená či vymyšlená fakta. Jestliže se původní hypotéza při výzkumu nepotvrdí, je etické to přiznat, nikoli měnit data kvůli potvrzení hypotézy.
- Zachováváme anonymitu a soukromí lidí, kteří byli v rámci výzkumu zkoumáni. Měly by se uvádět max. informace o věku, pohlaví, vzdělání apod.
- Za výsledky práce neseme odpovědnost, proto před publikováním výsledků výzkumu pečlivě zkontrolujeme, jestli je vše správně uvedeno a je-li řádně citována použitá literatura atd.



1.3 Plagiátorství se dopustíme, jestliže

- zcizíme něčí rukopis a publikujeme jej pod svým jménem,
- převezmeme myšlenku či výsledky práce jiného autora a řádně použitou literaturu neodcitujeme,
- graficky nezvýrazníme část převzatého textu či odstavců, čímž nebude zřejmé, kterých částí textů jsme autory a kterých nikoli,
- převezmeme původní text a pouze jej stylisticky upravíme, tj. pouze upravíme pořadí slov ve větě, případně některá slova nahradíme synonymy.



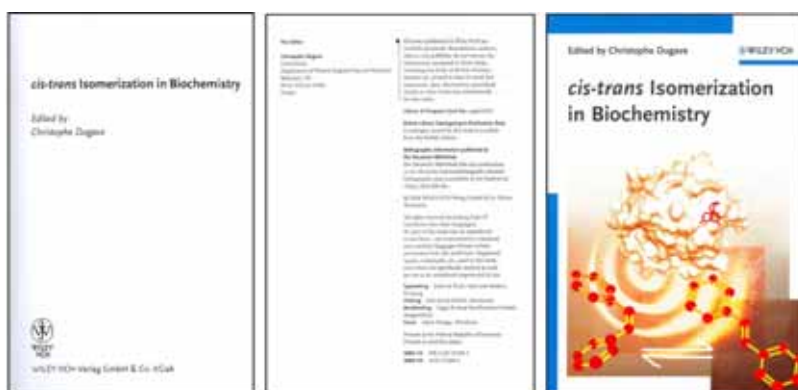
1.4 Zásady citační etiky

- Citátem podporujeme a doplňujeme naše tvrzení jinou autoritou nebo citát uvádíme, abychom s ním polemizovali.
- Citát vymezuje uvozovkami a případně i graficky. Můžeme se setkat i se zvýrazněním citátu formou zvláštního odstavce jiným typem nebo odlišnou velikostí písma.
- Dodržujeme jednotnou podobu citací v souladu s citační normou, podle níž máme citovat.
- Pro dodržení tohoto pokynu je vhodné využít některou ze softwarových aplikací, které jednotu citačního stylu systematicky sledují. Zdarma je přístupná aplikace Zotero, na některých univerzitách je zakoupena licence k programům typu EndNote, EndNoteWeb, RefWorks, Reference Manager aj.
- Z citace v textu musí být jednoznačně zřejmé, který dokument byl citován. Bibliografická citace dokumentu v soupisu literatury musí obsahovat maximum údajů, podle kterých lze dokument jednoznačně identifikovat pro případ kontroly správné interpretace použitého zdroje.
- Citační údaje o dokumentu si poznamenáváme ihned, když dokument studujeme. Zvláště je to nezbytné při citování online dokumentů, u nichž může dojít ke změně přístupu (např. skončí licence k databázi, text bude z webové stránky odstraněn apod.).
- Zásadně citujeme z důvěryhodných zdrojů, které přinášejí relevantní výsledky výzkumu.
- V soupisu literatury neuvádíme žádné zdroje, které s tématem nesouvisí a nebyly při psaní naší práce použity.
- Soupisem literatury prokazujeme znalost zkoumané problematiky a orientaci v dané vědní disciplíně.
- Soupis literatury je cenným zdrojem informací pro vědce zabývající se obdobnou problematikou, která byla při výzkumu řešena.

1.5 Odkud získáváme údaje do bibliografické citace

Při citování literatury je třeba převzít údaje o dokumentu z jeho konkrétních částí a v patřičném pořadí. Jde o mezinárodní standardní postup užívaný správci katalogů a databází, kterým je zajištěna možnost snadno dohledat konkrétní dokument.

Monografie (knihy, sborníky, encyklopedie apod.)



1. Údaje o monografii primárně přebíráme z titulního listu (vlevo).
2. Není-li údaj na titulním listě, převezmeme jej z rubu titulního listu, případně z tiráže (uprostřed).
3. Pokud údaj není ani na rubu titulního listu nebo tiráži, zjišťujeme jej z obalu publikace, případně dalších částí jako jsou předmluva, doslov apod. (vpravo).

Časopisecký článek



1. Údaje o autorech a názvu článku převezmeme z textu článku, nikoli z obsahu časopisu (vlevo).
2. Údaje o názvu časopisu, roku vydání, ročníku a čísle přebíráme z obálky časopisu (uprostřed).
3. Není-li některý z údajů o článku a časopise uveden v předchozích částech, zjišťujeme jej z tiráže časopisu, případně dalších jeho částí (obsah, záhlaví a zápatí stran apod.) (vpravo).

Ostatní dokumenty (CD, DVD, diskety, mikrofiše)



1. Při citování multimediálních nosičů převezmeme nejdříve ty údaje, které jsou vytištěné na médiu (potisk CD/DVD, text na štítku diskety/mikrofiše).
2. Není-li údaj na nosiči, zjišťujeme jej z obalu (booklet/obal CD nebo DVD, obal diskety aj.).
3. Pokud údaj není na obalu, až nyní vložíme nosič do přístroje, který jeho obsah zobrazí (do CD/DVD/disketové mechaniky pro otevření souborů, čtečka mikrofiší aj.).



1.6 Obecné zásady při citování

- Údaje získané odjinud než z citovaného dokumentu vkládáme do hranatých závorek.
- Dodržujeme citační pravidla nařízená editorem časopisu/nakladatelství/školou/katedrou.
- Nedoporučuje-li citační norma jinak, dodržujeme pravidla pravopisu jazyka, v němž je text napsán (např. Doing Honest Work in College píšeme Doing honest work in college).
- Údaje psané jiným písmem než latinkou transliterujeme (např. Карманный чешско-русский словарь píšeme Karmannyj češsko-ruskij slovar`).

1.7 Základní údaje v bibliografické citaci

Přestože většina citačních stylů doporučuje uvádět v bibliografické citaci tytéž údaje, je nezbytné dbát na odlišnosti v jejich psaní. Podle některých citačních stylů se například zapisuje celé křestní jméno autora, podle jiných naopak pouze iniciála. Styly se také liší interpunkcí oddělující údaje v bibliografické citaci apod. Níže uvádíme přehled údajů, které doporučuje uvádět většina citačních stylů.



Primární odpovědnost	Za dílo je odpovědný autor, editor nebo korporace (společnost). Editor je primárně odpovědný tehdy, je-li hlavním původcem sborníku.
Název	Neurčuje-li citační styl jinak, píšeme název v souladu s pravopisem jazyka dokumentu a v podobě, v jaké je uveden v dokumentu. Název tedy opišeme i s případnými překlepy, velká počáteční písmena v anglických názvech opravíme na malá apod.
Podnázev	Podnázev uvádíme, je-li důležitý pro identifikaci díla.
Vydání	Údaj o vydání píšeme zpravidla anglicky, přičemž slovo <i>vydání</i> se zkracuje, např. Second edition → 2nd ed. Některé citační normy doporučují uvádět slovo vydání v jazyce dokumentu, tj. 1. vydání → 1. vyd., Vydání druhé → Vyd. 2., Dritte Auflage → 3. Aufl. apod.
Údaje o vydávání časopisu	Jedná se o údaje o roku vydání, ročníku a čísle. Vybrané citační styly doporučují před číslo ročníku a čísla uvádět zkratky typu vol. (= volume), no. (= number), Bd. (= Band) apod.
Nakladatelské údaje	Místo vydání, nakladatel a rok vydání dokumentu.
Rozsah stran	Při citování konkrétních stran článku nebo příspěvku ve sborníku se obvykle píše první a poslední číslovaná strana, např. s. 10-15, p. 10-15 apod. Uvádíme-li rozsah stran celé monografie, uvádíme poslední číslovanou stranu všech druhů stránkování, např. x, 295 p.
Standardní číslo	ISBN nebo ISSN je jednoznačný identifikátor dokumentu, v současnosti jeho uvádění doporučuje pouze norma ISO 690.
Typ dokumentu	Uvádíme jej u netištěných dokumentů formou slovního vyjádření, které v hranatých závorkách následuje po názvu dokumentu, např. [CD-ROM], [Internet], [disketa] apod.
Datum citování	Píšeme je u online dokumentů a jde o velmi důležitý údaj pro případ, že dokument bude ze serveru odstraněn a nebude při případném dohledávání již přístupný.
Lokace dokumentu	Týká se online dokumentů, přičemž v současnosti se uvádí jedním ze tří způsobů: a) píše se celá URL adresa dokumentu bez ohledu na její délku, b) URL adresa databáze, v níž je dokument zpřístupněn (např. http://www.sciencedirect.com), c) DOI (Digital Object Identifier), což je jednoznačný číselný identifikátor dokumentu.



- V lékařských oborech se obvykle cituje podle citačního stylu NLM, pro který se používá i název Vancouver style a k němuž je v angličtině volně dostupná příručka na adrese <http://www.nlm.nih.gov/pubs/formats/recommendedformats.html>.
- Jak citovat podle různých citačních stylů se dočtete v naší online příručce Metodika tvorby bibliografických citací na adrese <http://is.muni.cz/elportal/?id=954043>.
- Usnadnit citování vám mohou pomoci různé programy, na MU je zakoupena licence k aplikaci EndNoteWeb, uživatelé prohlížečů Mozilla Firefox nebo Google Chrome mohou využít zdarma aplikaci Zotero. Jako uživatelsky přívětivější aplikaci můžeme doporučit Zotero.



1.8 Metody citování

V publikační praxi se autoři setkávají s existencí velkého množství citačních stylů, které se od sebe odlišují zápisem některých údajů (např. někdy se rodné jméno uvádí jen iniciálou, odlišná interpunkce mezi údaji apod.). Z hlediska metody citování se však výrazná většina citačních stylů shoduje a doporučuje některý z níže uvedených postupů.

Author-date system (tzv. Harvard style)

V textu uvádíme zkrácenou citaci (příjmení autora a rok vydání), která odkazuje na úplnou bibliografickou citaci, v níž po údajích o autorech následuje údaj o roku vydání.

Tento způsob citování je užíván ve všech vědních oborech, které doporučují citovat podle citačních manuálů:

- APA style (psychologie)
- ASA style (sociologie)
- CBE/CSE style (biologie)
- Chicago style (všechny obory)
- ISO 690 (všechny obory)
- Turabian style (všechny obory)

Wood-degrading, saprophytic higher Basidiomycetes use biological means to generate free radicals, which initiate depolymerization of this ubiquitous plant material. Koenigs (1974a, b) first demonstrated rapid loss of wood weight due to depolymerization of cellulose and hemicelluloses when exposed to low concentrations of ferrous iron and hydrogen peroxide. He suggested that iron and peroxide are substrates for production of highly reactive, reduced oxygen species, including OH[•] by these fungi. Using this system, he was able to simulate brown-rot decay of wood. Koenigs (1974a, b) also detected hydrogen peroxide in several fungal cultures, which was later confirmed as being a very common product in white-rot cultures as well (Forney et al. 1982; Zhao et al. 1996).

Forney L, Reddy C, Packrats H (1982) Ultrastructural localization of hydrogen peroxide production in ligninolytic *Phanerochaete chrysosporium* cells. *Appl Environ Microbiol* 44:732-736

Koenigs JW (1974a) Production of hydrogen peroxide by wood-rotting fungi in wood and its correlation to with weight loss, depolymerization and pH changes. *Arch Microbiol* 99:129-145

Koenigs JW (1974b) Hydrogen peroxide and iron: A proposed system for decomposition of wood by brown-rot basidiomycetes. *Wood Fiber* 6:66-80

Zhao J, Janse BJH (1996) Comparison of H₂O₂-producing enzymes in selected white rot fungi. *FEMS Microbiol Lett* 139:215-221

Citation-sequence system (tzv. Vancouver style)

Citace v textu je uvedena formou pořadové číslovky odkazující na úplnou bibliografickou citaci v závěrečném soupisu literatury řazeném v pořadí, jak byly dokumenty postupně citovány.

Tato metoda citování je zpravidla doporučována v přírodovědných a lékařských oborech, které se řídí těmito citačními manuály:

- ACS style (chemie)
- AIP style (fyzika)
- CBE/CSE style (biologie)
- Chicago style (všechny obory)
- IEEE style (inženýrství)
- JAMA/AMA style (lékařství)
- NLM style (lékařství)
- Turabian style (všechny obory)
- Vancouver style (výše uvedené obory)

Mouse lines *tg550Stop*, carrying a loxP-flanked transcription-termination cassette upstream of the open reading frame of PrP^{Sc}, and *tg588^{CMV}*, in which the transcription-termination cassette was eliminated, were described previously.⁸ Mice carrying the Cre recombinase under the transcriptional control of the Nestin, glial fibrillary acidic protein (GFAP), or proteolipid protein (PLP) regulatory elements have been described elsewhere.¹⁰⁻¹² *tg550Stop* × *PLP/Cre-ERT2*, *tg550Stop* (but Cre-negative), and *PLP/Cre-ERT2* (but *tg550Stop*-negative) littermates were treated with tamoxifen dissolved in a sunflower oil/ethanol (10:1) mixture at 10 mg/ml. Twice 1 mg of tamoxifen per day for 5 consecutive days was injected intraperitoneally, as described.¹²

8. Meier P, Genoud N, Prinz M, Maissen M, Ruflicke T, Zurbriggen A, Raeber AJ, Aguzzi A: Soluble dimeric prion protein binds PrP(Sc) in vivo and antagonizes prion disease. *Cell* 2003, 113:49-60

9. Follenzi A, Naldini L: Generation of HIV-1 derived lentiviral vector. *Methods Enzymol* 2002, 346:454-465

10. Tronche F, Kellendonk C, Kretz O, Gass P, Anlag K, Orban PC, Bock R, Klein R, Schutz G: Disruption of the glucocorticoid receptor gene in the nervous system results in reduced anxiety. *Nat Genet* 1999, 23:99-103

Citation-name system

Metoda je téměř totožná s předchozí s tím rozdílem, že soupis literatury je řazen abecedně, a jako zkrácené citace se použijí pořadová čísla bibliografických citací.

Metoda citování je doporučována v těchto citačních stylech:

CBE/CSE style (biologie)
ISO 690 (všechny obory)

In this Account, the most recent efforts to understand water oxidation in PSII using the cluster model approach¹ will be described. After the event of the first X-ray structures of PSII,^{2,3} realistic models of the active site could begin to be used. In previous reviews,^{4–10} results for models with gradually increasing cluster size have been described. Many of the early findings have been confirmed in the later studies, like O–O bond formation involving an oxygen radical^{11,12} and an endergonic formation of this radical,¹³ but new findings have

REFERENCES

- 1 Siegbahn, P. E. M.; Himo, F. Recent Developments of the Quantum Chemical Cluster Approach for Modeling Enzyme Reactions. *J. Biol. Inorg. Chem.* **2009**, *39*, 2923–2935.
- 2 Ferreira, K. N.; Iverson, T. M.; Maghlaoui, K.; Barber, J.; Iwata, S. Architecture of the Photosynthetic Oxygen Evolving Center. *Science* **2004**, *303*, 1831–1838.
- 3 Loll, B.; Kern, J.; Saenger, W.; Zouni, A.; Biesiadka, J. Towards Complete Cofactor Arrangement in the 3.0 Å Resolution Structure of Photosystem II. *Nature* **2005**, *438*, 1040–1044.
- 4 Siegbahn, P. E. M.; Blomberg, M. R. A. Modeling of Mechanisms for Metalloenzymes Where Protons and Electrons Enter or Leave. In *Computational Modeling for Homogeneous Catalysis and Biocatalysis*; Morokuma, K., Musaev, J., Eds.; Wiley-VCH: Weinheim, Germany, 2008; pp 57–81.
- 5 Siegbahn, P. E. M. O–O Bond Formation in the S₄ -State of the Oxygen Evolving Complex in Photosystem II. *Chem.—Eur. J.* **2006**, *12*, 9217–9227.



Shrnutí

Čerpáme-li z nějakého jiného zdroje informace do našeho textu, v souladu s autorským zákonem jej citujeme, ať už se jedná o doslovný citát nebo parafrázi jakéhokoliv rozsahu. Při citování vkládáme do textu citace a bibliografické citace v takové podobě, aby čtenář byl schopen jednoznačně identifikovat použitý zdroj. Při citování je nezbytné se seznámit s citačními pokyny vydavatele/školy, pro kterou práci píšeme, a striktně je dodržovat, tj. formu zápisu jednotlivých údajů, jejich pořadí, použitou interpunkci mezi nimi apod. V praxi se obvykle setkáme s třemi metodami citování založenými na citování pomocí příjmení autora a roku vydání, číselného odkazu apod. Tyto metody jsou využívány v jednotlivých citačních stylech specifikujících zmíněnou formu a pořadí zápisu citačních údajů.